

Η επίδραση του τραγουδιού σε παιδιά με Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή (Αυτισμός).

Εύη Νεοκλέους

Τραγούδι

Το τραγούδι έχει θεραπευτικές ιδιότητες αφού όταν τραγουδάμε ενεργοποιείται ο εγκέφαλος μέσω δονήσεων και επαναφορτίζεται με ενέργεια. Στο τραγούδι ο εγκέφαλος χρησιμοποιεί και τα δύο ημισφαίρια (Tomatis, 1999).

- Το τραγούδι αποτυπώνεται στη μνήμη και χρησιμοποιείται ως ένας τρόπος μη λεκτικής επικοινωνίας. Από την παιδική μας ηλικία ερχόμαστε σε επαφή με το τραγούδι, αφού τα βρέφη πριν ακόμη μιλήσουν χρησιμοποιούν τη φωνή τους για να δημιουργήσουν ή να αναπαράγουν μελωδίες.
- Το τραγούδι είναι η πρώτη συμβολική εμπειρία για να μπορέσουν τα παιδιά να αντιληφθούν τον κόσμο γύρω τους. Στην συμβολική αλληλεπίδραση ερμηνεύονται οι χειρισμοί κάποιου, και η ενέργεια του αποδέκτη γίνεται με βάση το νόημα που αποδίδεται από την ερμηνεία των χειρισμών αυτών (Dingwall, DeGloma, Newmahr, 2012).
- Χρησιμοποιείται για να επικοινωνήσουμε με τους γύρω μας, να εκφράσουμε τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας.
- Το τραγούδι χρησιμοποιείται στη Μουσικοθεραπεία με σκοπό να βοηθήσει τον θεραπευτή ν' ανακαλύψει πτυχές του εαυτού του ασθενή, να μπορεί ο ασθενής να κωδικοποιεί και να θυμάται γεγονότα, να επικοινωνήσει, να ανακαλύψει τις δυνατότητές του, να αναπτυχθεί, να εκφράσει συναισθήματα, να έρθει αντιμέτωπος με δυσκολίες και φοβίες χωρίς όμως να έρχεται σε άμεση επαφή με τη λεκτική επικοινωνία. Οι στίχοι αποτελούν ένα πολύ σημαντικό στοιχείο (Mc Ferran, Baker, Krout, 2011).

Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή (Αυτισμός)

Οι Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές (P.D.D., Pervasive Developmental Disorders) είναι μια ομάδα παθήσεων με κύριο χαρακτηριστικό την δυσκολία στην ανάπτυξη πολλαπλών λειτουργιών με αποτέλεσμα τη δυσλειτουργία στον γνωστικό, συναισθηματικό και ψυχοκινητικό τομέα (Ταξινόμηση ICD-10 Ψυχικών Διαταραχών και Διαταραχών της Συμπεριφοράς, Κλινικές περιγραφές και οδηγίες για τη διάγνωση, 1993)

Ως αναπτυξιακές διαταραχές ορίζονται:

- Αυτισμός στην παιδική ηλικία,
- Άτυπος αυτισμός
- το Σύνδρομο Asperger
- το Σύνδρομο Rett
- Άλλη αποργανωτική διαταραχή της παιδικής ηλικίας
- Διαταραχή υπερδραστηριότητας σχετιζόμενη με νοητική καθυστέρηση και στερεοτυπικές κινήσεις
- Άλλες διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές
- Διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, μη καθοριζόμενη

Ο αυτισμός είναι μια εκ γενετής διαταραχή του εγκεφάλου και επηρεάζει τον τρόπο που ο εγκέφαλος δέχεται και επεξεργάζεται τις πληροφορίες. Είναι μια βιολογική δυσλειτουργία ή μπορεί να είναι και επίκτητη. Μπορεί να προκληθεί από αρρώστια ή να υπάρχει προδιάθεση και ανάλογα με το περιβάλλον που ζει το νήπιο να αναπτυχθεί ή ακόμα και να μην φανεί ποτέ.

Μπορεί να διαγνωστεί σε νήπια ηλικίας 18 μηνών μέχρι και 3 ετών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το βρέφος φαίνεται "διαφορετικό" από τη στιγμή της γέννησής του, δεν ανταποκρίνεται στους ανθρώπους ή εστιάζει την προσοχή του σε ένα αντικείμενο για πολύ ώρα, και στις περισσότερες περιπτώσεις η ανάπτυξη δεν είναι φυσιολογική. Όταν ένα βρέφος ξαφνικά γίνεται σιωπηλό, αποσύρεται, αυτό-τραυματίζεται ή είναι αδιάφορο απέναντι στους άλλους, όλα αυτά σηματοδοτούν κάποιο πιθανό πρόβλημα. Ο αυτισμός είναι μια αναπτυξιακή διαταραχή η οποία εμμένει σε όλη τη διάρκεια της ζωής και είναι δυνατόν να υπάρχει μόνος του ή σε συνδυασμό με άλλες αναπηρίες όπως η κώφωση, η τύφλωση, η επιληψία, η νοητική καθυστέρηση).

Χαρακτηριστικά του αυτισμού

- Ανικανότητα ανάπτυξης ανθρωπίνων σχέσεων αφού κύριο γνώρισμα είναι η απομόνωση.
- Αδυναμία στην κατανόηση και έκφραση συναισθημάτων.
- Καθυστέρηση στην απόκτηση του λόγου αλλά ακόμα και όταν η ομιλία αναπτυχθεί τα αυτιστικά παιδιά δεν μπορούν να χειριστούν εύκολα το λόγο για επικοινωνία.
- Χρήση επαναλαμβανόμενων κινήσεων οι οποίες παρέχουν την αίσθηση της ασφάλειας.
- Η χρήση ηχολαλίας, επανάληψη δηλαδή φράσεων, ήχων, συλλαβών, λέξεων που ακούν από άλλους (άμεση ή καθυστερημένη ηχολαλία). Στην άμεση ηχολαλία το παιδί χρησιμοποιεί την βραχυπρόθεσμη μνήμη και στην καθυστερημένη ηχολαλία χρησιμοποιεί την μακροπρόθεσμη.
- Έλλειψη βλεμματικής επαφής.
- Μη γραμμική ανάπτυξη. Το νήπιο μπορεί να προοδεύει και ξαφνικά να επιστρέψει σε προηγούμενο στάδιο.

Μουσικοθεραπεία και Αυτισμός

Η μουσικοθεραπεία έγινε αποδεκτή ως χρήσιμη υποστηρικτική παρέμβαση για άτομα με αυτισμό με την εισαγωγή της στο Ηνωμένο Βασίλειο τις δεκαετίες του 1950 και του 1960 από θεραπευτές όπως η Juliette Alvin, Paul Nordoff και Clive Robbins. Είναι μια ολιστική προσέγγιση που αποσκοπεί στην προώθηση της ισορροπίας ανάμεσα στη συναισθηματική, νοητική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού (Καλύβα, 2005).

Η μουσικοθεραπεία στον αυτισμό χρησιμοποιείται με στόχο να δημιουργηθεί μια σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στο θεραπευτή και τον ασθενή έτσι ώστε να βοηθηθεί το παιδί να αναπτυχθεί κοινωνικά, να αποκτήσει επίγνωση του εαυτού του και των υπολοίπων γύρω του αλλά και να αναπτύξει δεξιότητες. Ο μουσικοθεραπευτής επιδιώκει να δημιουργήσει ένα οικείο και ασφαλές περιβάλλον για το παιδί, και να του δίνει την ελευθερία να εκφράζεται και να ανακαλύπτει τον εαυτό του. Ο θεραπευτής χρησιμοποιεί μη-λεκτικούς τρόπους επικοινωνίας όπως είναι τα μουσικά όργανα, η φωνή, το άκουσμα ή η δημιουργία μουσικής, ο κλινικός αυτοσχεδιασμός, το τραγούδι.

Ο μουσικοθεραπευτής καθορίζει το πλαίσιο που θα δουλέψει με το παιδί, προγραμματίζει το χρόνο και τη διάρκεια των συνεδριών, θέτει στόχους και τον τρόπο που θα γίνονται οι συνεδρίες ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε παιδιού. Πολύ σημαντικό είναι ο ασθενής να αισθανθεί ότι βρίσκεται σε ένα σταθερό πλαίσιο για να νοιώσει ασφάλεια. Ο μουσικοθεραπευτής μπορεί να ανταποκριθεί στις φωνές, στις κινήσεις και αντιδράσεις του παιδιού είτε αυτοσχεδιαστικά είτε χρησιμοποιώντας τις για να τις εντάξει σε μια μουσική δομή.

Το τραγούδι χρησιμοποιείται με διάφορους τρόπους σε ένα μουσικοθεραπευτικό πλαίσιο ανάλογα με τον καθορισμένο στόχο. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αυτοσχέδιο τραγούδισμα μια μελωδία δηλαδή με τη φωνή (με λόγια ή χωρίς), να δημιουργήσει ο μουσικοθεραπευτής ένα δικό του τραγούδι για τον ασθενή ή μπορεί να φτιάξει ένα τραγούδι μαζί τον ασθενή. Μια άλλη προσέγγιση είναι η αναπαραγωγή γνωστών τραγουδιών ή ακόμη και η παραλλαγή τους, στους στίχους, στη μορφή, στο ρυθμό.

Η μουσική δομή ως μέρος ενός αυτοσχεδιασμού ή μιας δομημένης σύνθεσης.

Χρήση κύριου χαρακτηριστικού της συμπεριφοράς του νηπίου/παιδιού όπως είναι η επανάληψη για να το βοηθήσει ο μουσικοθεραπευτής, εντάσσοντας την επανάληψη σε μια μουσική δομή με δημιουργικό τρόπο έτσι ώστε να υπάρχει αλληλεπίδραση και επικοινωνία. Σκοπός δεν είναι να ενισχύσει την άμυνα του παιδιού αλλά να το βοηθήσει να βγει από αυτήν. Ο μουσικοθεραπευτής συνήθως χρησιμοποιεί το δομημένο τραγούδι με ασθενείς που έχουν λεκτική ικανότητα ή ακόμα και αν έχει στόχο την άρθρωση λέξεων. Ο αυτοσχεδιασμός χρησιμοποιείται περισσότερο σε άτομα που δεν μπορούν να εκφραστούν χρησιμοποιώντας λέξεις. Ο θεραπευτής συνεργάζεται με τους ασθενείς για να δημιουργήσουν με στίχους αρχικά το δικό τους τραγούδι. Οι στίχοι στην περίπτωση αυτή είναι πολύ σημαντικοί αφού βοηθούν τον μουσικοθεραπευτή να κατανοήσει τον εσωτερικό κόσμο του ασθενή.

Σύμφωνα με την μουσικοθεραπεύτρια Emma Davies, η διαδικασία της σύνθεσης και της αναπαραγωγής τραγουδιών έρχεται με πολύ φυσικό τρόπο στα παιδιά με προβλήματα επικοινωνίας και έκφρασης (Davies, 2005). Το τραγούδι και ειδικότερα η δομημένη μουσική προϋπάρχει από όταν είμαστε μικρά παιδιά αφού ερχόμαστε σε επαφή με τη μουσική του πολιτισμού μας, αρχικά μέσω της ακοής και αργότερα μέσω της αναπαραγωγής των τραγουδιών, όπως τα νανουρίσματα, τα παιδικά τραγούδια, τα παιδικά ποιήματα. Σύμφωνα με τον Winnicott (1991) τα σωστά δομημένα τραγούδια βοηθούν τα παιδιά να τα χρησιμοποιούν ως μεταβατικά αντικείμενα. Ο όρος μεταβατικό αντικείμενο αναφέρεται στη χρήση ενός αντικειμένου στο οποίο το βρέφος προσκολλάται. Το βρέφος συνήθως το ταυτίζει με τη μητέρα του κι έτσι του προσφέρει ανακούφιση και το βοηθά να κατευνάσει τους φόβους του.

Το τραγούδι σε ένα Μουσικοθεραπευτικό πλαίσιο χρησιμοποιείται με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους ανάλογα με τις ανάγκες του ασθενή.

Η χρήση του τραγουδιού ως καλωσόρισμα

Το τραγούδι καλωσορίσματος χρησιμοποιείται στη Μουσικοθεραπεία για να εντάξει το παιδί ομαλά στην αρχή της συνεδρίας. Το τραγούδι αυτό αναφέρεται αποκλειστικά στο παιδί για να το καλωσορίσει στη συνεδρία. Το παιδί νοιώθει ασφάλεια αφού ξέρει κάθε φορά τι θα ακολουθήσει. Χρησιμοποιείται η μέθοδος αυτή για να μην υπάρχει αποκλειστικά λεκτική επαφή με το παιδί που συνήθως δυσκολεύεται στην επικοινωνία και τη βλεμματική επαφή.

Η μουσικοθεραπεύτρια Amelia Oldfield (Oldfield, 2006) χρησιμοποιεί τη μέθοδο του τραγουδιού καλωσορίσματος και αποχαιρετισμού σε κάθε συνεδρία σαν ένα σήμα εκκίνησης και τέλους. Προσαρμόζει τα τραγούδια ανάλογα με την περίπτωση του κάθε παιδιού.

- Αναφέρεται μια περίπτωση όπου ο Mikey, ένα παιδί με αυτισμό, μπαίνει στη αίθουσα με τη μητέρα του και αφού καθορίσει τις θέσεις τους λέγοντας 'Mikey's chair', 'Mummy's chair' ως ένδειξη εκκίνησης του μαθήματος η Oldfield παίρνει την κιθάρα στα χέρια της και παίζει κάποιες συγχορδίες. Κάθεται στο ύψος του Mikey και αρχίζει να του τραγουδά το τραγούδι καλωσορίσματος. Παρόλο που το παιδί μπορεί να μην δίνει σημασία ή να είναι ανήσυχος στόχος της είναι να ολοκληρώσει το τραγούδι. Με τον τρόπο αυτό το παιδί ξέρει κάθε φορά ότι είναι η αρχή της συνεδρίας και έτσι

νοιώθει ασφάλεια. Όταν τα παιδιά γνωρίζουν ένα καινούριο άτομο συνήθως απευθύνεται σε αυτά και όλη η προσοχή στρέφεται προς το μέρος τους. Αυτό είναι κάτι που τείνει να φοβίζει και κάνει να νοιώθουν άβολα, τα παιδιά με αυτισμό. Έτσι χρησιμοποιώντας τη μέθοδο αυτή μειώνεται η απειλή και τα παιδιά νοιώθουν ότι μπορούν να συμμετάσχουν. Επίσης η Oldfield πετυχαίνει τη βλεμματική επαφή αφού κάθεται στο ύψος του Mikey και του τραγουδά.

Τραγούδια καλωσορίσματος και αποχαιρετισμού

Ο Αντωννάκης όπως και η Oldfield χρησιμοποιούν πολύ συχνά στις συνεδρίες τους τραγούδια καλωσορίσματος (στην αρχή της συνεδρίας) και αποχαιρετισμού (στο τέλος μιας συνεδρίας) αφού υποστηρίζουν ότι πρέπει να υπάρχει μια σαφή έναρξη και ένα προφανές τέλος έτσι ώστε να υπάρχει ισορροπία και κλίμα ασφάλειας.

- Στην περίπτωση του John, ενός παιδιού 2,5 ετών με αυτισμό (Oldfield, 2006), η Oldfield χρησιμοποιούσε σε κάθε συνεδρία τραγούδι καλωσορίσματος και τον ενθάρρυνε να παίζει την κιθάρα έτσι ώστε να σημάνει την αρχή της συνεδρίας. Μετά η Oldfield έλεγε στον John σε κάθε συνεδρία να περιφέρεται στην αίθουσα και να παίζει με το όργανο ενώ αυτή συνόδευε τις κινήσεις του με τη φωνή της. Με τον τρόπο αυτό πέτυχε την επικοινωνία μεταξύ τους καθώς έπαιζαν μαζί μουσική. Όταν ο John κουραζόταν καθόταν σε μια γωνιά της αίθουσας μέχρι να νοιώσει έτοιμος ξανά και να επιστρέψει κοντά στην μουσικοθεραπεύτρια για να συνεχίσουν. Έτσι η θεραπεύτρια έδινε χώρο και τον απαραίτητο χρόνο που χρειαζόταν πριν ξεκινήσει η συνεδρία.
- Σε μια μελέτη περίπτωσης (Robarts, 1998), ο Colin ένα αυτιστικό παιδί σε ηλικία τριών ετών, μετά από 44 εβδομάδες συνεδριών, είχε φτάσει στην τελευταία του συνεδρία και ο μουσικοθεραπευτής του έπρεπε να τον αποχαιρετήσει και να τον προετοιμάσει για το τέλος. Έτσι κάθισε στο πιάνο και τραγουδούσε στον Colin ένα αυτοσχεδιαστικό τραγούδι αποχαιρετισμού που ανταποκρινόταν στις κινήσεις του. Σκοπός δεν ήταν να μάθει ο Colin το τραγούδι αλλά να επικοινωνήσει με τον θεραπευτή, να καταλάβει τα κίνητρά του, να έρθει σε επαφή μαζί του. Ο Colin ήταν συνεχώς κάτω από το πιάνο και του άρεσε να παίζει με το πεντάλ και έβγαινε μόνο για να συμπληρώσει τη φράση στο τραγούδι αποχαιρετισμού με μια δική του φράση. Έτσι ο Colin, είχε επαφή με τον θεραπευτή και επικοινωνούσε μαζί του με αυτόν τον τρόπο χωρίς να είναι απαραίτητη η λεκτική επικοινωνία. Ο Colin άρχισε να αντιδρά αυθόρμητα, να κοινωνικοποιείται και να αποδέχεται ότι οι συνεδρίες είχαν φτάσει στο τέλος, χωρίς να υπάρχει άμεση, λεκτική επικοινωνία κάτι που θα φόβιζε τον Colin.

Συναισθηματική κατανόηση των παιδιών με αυτισμό μέσω του τραγουδιού

Τα παιδιά με αυτισμό έχουν μεγάλη δυσκολία στην έκφραση των συναισθημάτων τους. Έτσι μέσω των στίχων ενός δομημένου τραγουδιού μπορούν να εξωτερικεύσουν σκέψεις και συναισθήματα και να επικοινωνήσουν με το θεραπευτή.

- Στην περίπτωση της Ellie (Davies, 2005), ενός κοριτσιού 12 ετών που είχε διαγνωστεί με σύνδρομο Asperger, η δημιουργία τραγουδιών, με τη βοήθεια της μουσικοθεραπεύτριάς της, E. Davies, την βοήθησε να εκφράσει τα συναισθήματά της αλλά και να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες και τους φόβους της.

Η Ellie έπασχε από κατάθλιψη, κρίσεις πανικού και δυσκολευόταν στην ομιλία. Αυτό την οδήγησε στην χαμηλή αυτοεκτίμηση, στον εγκλεισμό στον εαυτό της και την δυσκολία στην επικοινωνία.

Στις συνεδρίες μουσικοθεραπείας η μουσικοθεραπεύτρια Davies επέλεξε να ασχοληθούν με τον δομημένο αυτοσχεδιασμό. Χρησιμοποίησε τη 12μετρη φόρμα blues και άφησε την Ellie να αυτοσχεδιάζει στο πιάνο εκφράζοντας κάθε φορά τη διάθεση στην οποία βρισκόταν.

Μετά από κάποιες συνεδρίες, όταν υπήρχε ένα κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ τους, η Davies προσέγγισε την Ellie με διάφορα στυλ τραγουδιών που άρεσαν σε αυτήν και αργότερα της πρότεινε να γράψουν ένα δικό τους τραγούδι. Στις επόμενες συνεδρίες η Ellie ξεκίνησε να γράφει στίχους ανάλογα με τα συναισθήματα και τις σκέψεις της. Παρατηρήθηκε ότι χρησιμοποιούσε στίχους με τους οποίους εξέφραζε τη μελαγχολία της αλλά στο τέλος του τραγουδιού έδειχνε πολύ αισιόδοξη. Η θεραπεύτρια χρησιμοποίησε μια δομημένη φόρμα για το τραγούδι (Στροφή 1 - Ρεφραίν - Στροφή2 – Ρεφραίν) και η Ellie ζήτησε το τραγούδι να έχει μελαγχολικό ύφος, έτσι χρησιμοποιήθηκε μια κλίμακα μινόρε και στο τέλος μια συγχορδία ματζόρε που έδινε σήμα αισιοδοξίας. Πειραματίστηκαν με διάφορες κλίμακες και η Ellie προσπάθησε να τραγουδήσει το τραγούδι και να πειραματιστεί και αυτή με τη φωνή της, κάτι που εξέπληξε την μουσικοθεραπεύτρια. Στις επόμενες συνεδρίες συνέχισαν να γράφουν τραγούδια κάτι που τόνωσε την αυτοπεποίθηση της Ellie αφού είδε ότι ήταν καλή σε αυτό και η θεραπεύτρια την επιβράβευε. Άρχισε να δείχνει περισσότερο ενδιαφέρον, να γίνεται πιο κοινωνική, να εκφράζει συναισθήματα και σκέψεις μέσω των στίχων της. Αυτό την βοήθησε να αντιμετωπίσει πολλές δυσκολίες και το τραγούδι να γίνει μέρος της ζωής της και εκτός των συνεδριών.

Ανάπτυξη λόγου και φαντασίας μέσω τραγουδιού

Με τις μουσικές δραστηριότητες οδηγεί ο θεραπευτής το παιδί στη λεκτική επικοινωνία. Αρχικά υπάρχει μια μη λεκτική επικοινωνία μέσω μουσικών παιχνιδιών και χιούμορ, δημιουργείται ένα κλίμα ασφάλειας, το παιδί αποκτά εμπιστοσύνη κι έτσι φτάνουν στην λεκτική επικοινωνία.

Ορισμένα παιδιά δείχνουν ευαισθησία σε κάποιους ήχους και μπορεί να τραγουδούν χωρίς λόγια. Ο μουσικοθεραπευτής στην περίπτωση αυτή μπορεί να εντάξει το τραγούδι με λέξεις, επαναλαμβανόμενες φράσεις ή συλλαβές και να βοηθήσει το παιδί να φτάσει από το μη-λεκτικό επίπεδο στο λεκτικό.

Μελέτη Περίπτωσης (Case study)

- Σε μια μελέτη περίπτωσης ενός παιδιού που είχε διαγνωστεί με αυτισμό, τον Henry, η μουσικοθεραπεύτρια Emma Davies χρησιμοποιεί το τραγούδι ως μέσο για να τον προσεγγίσει (Oldfield A., Franke, C., 2005). Ο Henry σε ηλικία έξι ετών δεν μπορούσε να αρθρώσει λέξεις ή να φτιάξει προτάσεις. Η Davies αρχίζει να τραγουδά μια ιστορία και ο Henry αμέσως ανταποκρίνεται μουρμουρίζοντας κάποιες λέξεις τραγουδιστά. Φαίνεται να ανταποκρίνεται περισσότερο στη μελωδία παρά στην εκφορά των λέξεων. Σιγά σιγά αρχίζει να προσθέτει δικές του λέξεις και να εντάσσει τις δικές του μουσικές ιδέες. Αυτό εξελίσσεται και ο Henry φτιάχνει μια δική του ιστορία ενώ συνεχίζει να παίζει και να τραγουδά. Η μουσικοθεραπεύτρια ενθαρρύνει τον Henry να χρησιμοποιεί τις λέξεις καθαρά και ο λόγος του να έχει συνοχή. Η μουσικοθεραπεύτρια έδωσε στον Henry ένα διασκεδαστικό κίνητρο για να τον οδηγήσει στην ανάπτυξη του λόγου και της φαντασίας του μέσω του τραγουδιού. Ο λόγος του έχει βελτιωθεί και είναι ικανός πλέον να φτιάξει ολοκληρωμένες προτάσεις.

- Ο John, διαγνώστηκε με αυτισμό σε ηλικία 2,5 ετών (Oldefield, 2006). Δεν μπορούσε να κοιμηθεί τα βράδια και έκλαιγε συνεχώς. Η μητέρα του παρατήρησε ότι όταν άκουσε στην τηλεόραση το τραγούδι 'Postman Pat' ξαφνικά ηρέμησε. Έτσι του τραγουδούσαν συνεχώς το τραγούδι για να ηρεμεί. Οι γονείς του άκουγαν συνεχώς μουσική και παρατήρησαν ότι ο John αντιδρούσε σε διάφορα είδη μουσικής ανάλογα. Στην πρώτη συνεδρία μουσικοθεραπείας με την Amelia Oldefield ο John ήταν ανήσυχος και έτσι η Oldefield αποφάσισε να κρατήσει τη μητέρα του στις συνεδρίες. Παρατήρησε ότι ο John ανταποκρινόταν στη μουσική και στους ήχους αλλά δυσκολευόταν στην επικοινωνία και στο λόγο. Στόχος της θεραπεύτριας ήταν η ανάπτυξη του λόγου και η επικοινωνία μεταξύ τους. Έτσι όταν ο John έβγαζε φωνητικούς ήχους η Oldefield του απαντούσε με παρόμοιους ήχους ή χρησιμοποιούσε τη μίμηση και είχε εντάξει τους ήχους του John σε φωνητικούς αυτοσχεδιασμούς. Χρησιμοποίησε το τραγούδι για να περιγράψει τις ενέργειες του John ("ο John παίζει με το τύμπανο"). Για τον John ήταν μια διασκεδαστική διαδικασία κι έτσι σιγά σιγά είπε την πρώτη του λέξη και περίμενε από τη μαμά του να την επαναλάβει γιατί ήταν κάτι που τον έκανε να διασκεδάσει.
- Ο Thomas διαγνώστηκε με αυτισμό σε ηλικία 2,5 ετών και είχε καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου (Ayson, 2011). Είχε λάβει μαθήματα λογοθεραπείας και μουσικοθεραπείας στα 3 του χρόνια. Ο Thomas έκανε μουσικοθεραπεία για δύο χρόνια με στόχο την ανάπτυξη του λόγου αλλά και την κοινωνικοποίησή του. Κατά τη διάρκεια των συνεδριών του παρατηρήθηκε ότι ο Thomas είχε βλεμματική επαφή με τη θεραπεύτριά του όταν του τραγουδούσε γνωστά σε αυτόν τραγούδια ενώ όταν του τραγουδούσε κάτι άγνωστο έχανε το ενδιαφέρον του και γυρνούσε την πλάτη. Έτσι η μουσικοθεραπεύτρια επέλεξε να χρησιμοποιεί γνωστά τραγούδια του Thomas για να αναπτύξει κι άλλες ικανότητες.
 Η μουσικοθεραπεύτρια μεταφέρει τη συνεδρία στο δωμάτιο του όπου είναι ένα γνώριμο μέρος γι' αυτόν και επιλέγει το τραγούδι "Five little monkeys jumping on the bed", ένα τραγούδι γνωστό σε αυτόν. Ο Thomas ανεβαίνει στο κρεβάτι και χοροπηδά στον ρυθμό του τραγουδιού ενώ η μουσικοθεραπεύτρια καθώς τραγουδά το τραγούδι αφήνει κάποια κενά για να τα συμπληρώσει ο Thomas. Ο Thomas ξεκίνησε να συμπληρώνει τραγουδιστά τις λέξεις και μετά κατάφερε να τραγουδήσει ολόκληρο το τραγούδι μόνος του. Τότε άρχισε να ζητά κι άλλα τραγούδια και μέσω αυτής του της ανάγκης άρχισε να μιλά και να αρθρώνει λέξεις και σιγά σιγα να φτιάχνει προτάσεις. Κάθε φορά τα τραγούδια προσαρμόζονταν στις ανάγκες που είχε ο Thomas και στις λέξεις που δυσκολευόταν να αρθρώσει. Μετά από 2,5 χρόνια συνεδριών ο Thomas κατάφερε να μιλήσει, να φτιάχνει προτάσεις και να επικοινωνεί με την οικογένειά του. Με το τέλος των συνεδριών η μητέρα του συνέχισε να φτιάχνει μικρές μουσικές μελωδίες για να του λέει τι έπρεπε να κάνει καθημερινά.
 Τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν μια ή περισσότερες αισθήσεις ανεπαρκείς. Έτσι στις δραστηριότητές μας πρέπει να εξασφαλίζουμε τη βοήθεια της μιας αίσθησης σε άλλη. Στην περίπτωση του Thomas που είχε πρόβλημα με τον λόγο η Ayson χρησιμοποίησε κινητικούς τρόπους και εισήγαγε πρώτα το ρυθμό και μετά το τραγούδι.
 Στη μουσικοθεραπεία, σε αντίθεση με την πιο πάνω περίπτωση, καθορίζεται ένα ασφαλές πλαίσιο για τον ασθενή. Οι συνεδρίες σχεδόν πάντα γίνονται σε ένα ειδικά διαμορφωμένο χώρο από το μουσικοθεραπευτή όπου ο ασθενής είναι μακριά από το καθημερινό του περιβάλλον αλλά νοιώθει ασφάλεια.

Επίλογος

Συμπερασματικά η μουσικοθεραπεία μπορεί να βοηθήσει στην ενίσχυση των ικανοτήτων ενός αυτιστικού ατόμου και στην κοινωνική του ανάπτυξη όχι όμως να μεταμορφώσει το άτομο σε κάτι που δεν είναι. Η αλληλεπίδραση μεταξύ μουσικοθεραπευτή και ασθενή με τη χρήση του τραγουδιού μπορεί να φέρει αποτελέσματα αφού μπορεί να διαμορφώσει το χαρακτήρα του ασθενή και να υπερπηδήσει τα συμπτώματά του φτάνοντας έτσι σε ένα σημείο επικοινωνίας. Μέσα από τις μελέτες περίπτωσης παρατηρείται ότι το τραγούδι μπορεί να βοηθήσει να αναπτυχθούν πολλές πτυχές του εαυτού του ασθενή όπως είναι η έκφραση συναισθημάτων, η ανάπτυξη του λόγου, η επικοινωνία, η ανάπτυξη δεξιοτήτων.

‘Ο κόσμος χρειάζεται όλων των ειδών τα μυαλά’ (Temple Grandin).

Βιβλιογραφία

- Alane E. (2011). History of Music Therapy Treatment Interventions for Children with Autism. *Journal of Music Therapy*, 189-207. Ημερομηνία προσπέλασης 11, 2012 από <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=546d197b-589d-441d-9a0d-e2ceca05f20a%40sessionmgr104&vid=8&hid=106>
- Ayson, C., (2011). The Use of Music Therapy to Support the SCERTS Model Objectives for a Three Year Old Boy with Autism Spectrum Disorder in New Zealand. *The New Zealand Journal*, 9, 7-31. Ημερομηνία προσπέλασης Ιούνιος 5, 2012 από <http://search.proquest.com/arts/docview/1010714943/1376B9DCA061763445D/6?accountid=11622>
- Davies, E. (2005). You Ask Me Why I'm singing, Song- creating with children at a child and family Psychiatric Unit. Στο Baker F., Wigram T.(eds.) *Songwriting, Methods, Techniques and Clinical Applications for Music Therapy Clinicians Educators and Students*, (σελ.45-) London: Jessica Kingsley Publishers
- Dingwall, R., DeGloma, T. and Newmahr, S. (2012), Editors' Introduction: *Symbolic Interaction – Serving the Whole Interactionist Family*. *Symbolic Interaction*, 35 (1), 1, Ημερομηνία προσπέλασης Αύγουστος 14, 2012 από <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/symb.6/full>
- Hayoung A. Lim, Sam Houston (2010). Effect of "Developmental Speech and Language Training Through Music" on Speech Production in Children with Autism Spectrum Disorders. *Journal of Music Therapy* XLVII (1), 2-26. Ημερομηνία προσπέλασης Μάιος 22, 2012 απο <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20635521>
- Katagiri, J., (2009). The Effect of Background Music and Song Texts on the Emotional Understanding of Children with Autism. *Journal of Music Therapy* 46 (1), 15-31.
- Kessler-Κακουλίδη, L. (2006), Η Μουσικοθεραπευτική ιδιότητα της ρυθμικής Dalcroze και η πρακτική εφαρμογή της σε παιδιά με νοητική στέρση και διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή (Αυτισμός). Στο Λευκοθέα Καρτασιδου, Λελούδα Στάμου (Επιμ.). *Μουσική Παιδαγωγική Μουσική Εκπαίδευση στην Ειδική Αγωγή Μουσικοθεραπεία, Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές* (σελ. 72-83). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Martin, N. (2009). Art therapy and Autism: Overview and Recommendations, Art Therapy, *Journal of the American Art Therapy Association*, 26 (4), 187 Ημερομηνία προσπέλασης Απρίλιος 18, 2012 απο <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07421656.2009.10129616#preview>
- Mc Ferran, K., Baker, F., Krout, R. (2011). What's in the lyrics? A discussion paper describing the complexities of systematically analyzing lyrics composed in music therapy. *Canadian Journal of Music Therapy*, 17 (1), 34-54. Ημερομηνία προσπέλασης Ιούνιος 1, 2012 από <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=0cc0c3e6-2532-40a8-b3a1-79d2b39f57ec%40sessionmgr115&vid=5&hid=110>
- Oldfield, A. (2006), "Music Therapy with children on the autistic spectrum: Specific points about working with pre-school children and their primary carers". Στο I. Ετρεκτσόγλου & X. Αδαμοπούλου (Επιμ.). *Μουσικοθεραπεία και άλλες μουσικές*

προσεγγίσεις για παιδιά και νέους με αναπηρίες (σελ. 15-36). Αθήνα: Orpheus M. Νικαλιΐδης & ΣΙΑ Ο.Ε.

- Oldfield A., Franke, C. (2005), "Improvised Songs and Stories in Music Therapy Diagnostic Assessments at a Unit for Child and Family Psychiatric: A Music Therapist's and a Psychotherapist's Perspective". Στο Baker F., Wigram T.(eds.) *Songwriting, Methods, Techniques and Clinical Applications for Music Therapy Clinicians Educators and Students*, (σελ. 25-44) London: Jessica Kingsley Publishers
- Pavlicevic, M. (2003) *Groups in music Strategies from Music Therapy*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Petra Kern, Mark Wolery, David Aldridge: (2007). Use of Songs to Promote Independence in Morning Greeting Routines For Young Children With Autism. *Journal of autism and developmental disorders* 37/7, 1264-1271. Ημερομηνία προσπέλασης Μάιος 18, 2012, από <https://springerlink3.metapress.com/content/2225383115417u27/resource-secured/?target=fulltext.pdf&sid=g1pahpq1fygeqm0ceeszk2h3&sh=www.springerlink.com>
- Roga, C., Hibben, J., (1999). Singing a Special Song, Στο Julie Hibben (Επιμ.). *Inside Music Therapy: Client Experiences (173-177)*. USA: Barcelona Publishers
- Rutter, M. (1978). Diagnosis and definition of childhood autism, *Journal of autism and developmental disorders*, 8 (2), 139-161 Ημερομηνία προσπέλασης Απρίλιος 5, 2012 από <http://www.springerlink.com/content/n7803717nx622314/fulltext.pdf>
- Σαμαρά Μ., Αθανασοπούλου Λ., Μαρκοβίτης Μ., Μουσικοθεραπεία, Η Μουσικοθεραπεία και η «Δύσκολη περίπτωση» . Στο Λευκοθέα Καρτασίδου, Λελούδα Στάμου (Επιμ.). *Μουσική Παιδαγωγική Μουσική Εκπαίδευση στην Ειδική Αγωγή Μουσικοθεραπεία, Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές* (85-89). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Trevarthen, C. , Kenneth, A., Papoudi, D., Robarts, J., (1998). *Children With Autism: Diagnosis and Interventions to Meet Their Needs*. United Kingdom: Jessica Kingsley Publishers
- Tomatis, A., (1999). *Το αυτί και η φωνή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Tustin, F. (2003) *Autistic states in children*. New York: Brunner-Routledge. Ημερομηνία προσπέλασης Απρίλιος 5, 2012 από <http://www.springerlink.com/content/w3h7k5154u72t245/>
- Walsh, J. (2003). *Endings in clinical practice, Effective closure in diverse settings*. Chicago: Lyceum Books.
- Wigram, T., Pedersen, I. N., Bonde L. O., (2004). *A comprehensive guide to music therapy, Theory Clinical Practice and Training*. United Kingdom: Jessica Kingsley Publishers
- Winnicott D.W., (1991). Μεταβατικά αντικείμενα και μεταβατικά φαινόμενα. Στο Χατζόπουλος Θ.(μτφρ.). *Από την παιδιατρική στην ψυχανάλυση* (378-379). Αθήνα : Καστανιώτη.
- Trevarthen, C., (1998). *Children With Autism: Diagnosis and Interventions to Meet Their Needs*. United Kingdom: Jessica Kingsley Publishers. Ημερομηνία προσπέλασης Μάιος 23, 2012 από http://books.google.gr/books?id=1h7GytGFdNcC&pg=PA174&dq=%E2%80%98%E2%80%99Music+therapy+in+the+treatment+of+children+with+autism&hl=el&sa=X&ei=5reT82wCa_54QSY-rHGCQ&ved=0CC8Q6AEwAA#v=onepage&q=song&f=false

- (1993) *Ταξινόμηση ICD-10 Ψυχικών Διαταραχών και Διαταραχών της Συμπεριφοράς, Κλινικές περιγραφές και οδηγίες για τη διάγνωση* (Στεφανής Κ., Πρόλογος. Στεφανής Κ., Στολδάτος Κ., Μαυρέας Β., Μτφρ.). Αθήνα: ΒΗΤΑ (Έκδοση πρωτότυπου 1992)